

SEXUÁLNÍ VÝCHOVA NAŠICH DĚTÍ

William J. Bennett

//Autor je sekretářem pro výchovu ve Spojených státech. Následující projev, přednesený na celostátní schůzi školních rad ve Washingtonu 22.1.1987, byl přeložen z International Review of Natural Family Planning, XI,2 (1987). //

Jako sekretář pro výchovu jsem strávil spoustu času v diskusích o charakteru mladé generace. Říkávám, že školy, učitelé a ředitelé musí pomáhat rozvíjet dobrý charakter. Nemusí přitom vymýšlet žádné speciální kurzy či vynalézat nové postupy na vštěpování dobrých vlastností mladým lidem. Není tu nic tajemného či nového, rodiče a učitelé to tak dělají po staletí. Potřebujeme vštěpovat studentům dobré vlastnosti za pomoci dospělých. Dospělí lidé vědí o rozdílech mezi dobrým a zlým, umí je dětem srozumitelně vysvětlit a uvést i vlastní zkušenosti, které v životě získali. Před více než 2 000 lety nám dal Aristoteles návod, jak si máme počínat v praxi, abychom vypěstovali v dětech dobré vlastnosti. Musíme jim dávat dobrý příklad a vést je k napodobování. Je to prastará zkušenost potvrzení výsledky současné psychologie.

Dnes bych rád pojednal o jednom problému, kterému musí být věnována zvlášť velká pozornost. Jde o problém sexuální výchovy ve školách. Bylo by jistě nežádoucí, kdyby učitel angličtiny nebo dějepisu učil žáky bez jasně formulovaných odpovědí na položené otázky. Sexuální výchova má co do činění s chlapci a děvčaty, muži a ženami. Týká se každého zvlášť i všech dohromady. V sexuální výchově jde o charakter a jeho formování. Jestliže v kursech sexuální výchovy nestojí v centru pozornosti otázky správného a špatného jednání, jde o nezodpovědnost.

V novinách se hodně píše o sexuální výchově. V mnoha státech a krajích se uvažuje o zavedení nebo rozšíření učebních osnov. Chápu důvody těchto záměrů. I průzkumy ukazují, že podstatná většina Američanů má zájem o provádění sexuální výchovy na školách. Já tento záměr rovněž podporuji. Američanům i mně se zdá rozumné poskytnout studentům ve školách více informací, které by je vedly k hlubšímu zamyšlení nad touto důležitou oblastí života. Aby se odpovědným pracovníkům, kterým studenti a jejich rodiče věří, podařilo realizovat tento záměr, bylo by jistě dobré, kdyby osnovy sexuální výchovy byly veřejně dostupné na informačních tabulích.

Již řadu let sleduji, jakým způsobem se na školách provádí sexuální výchova a jakým způsobem je žáky přijímána. Když jsem si dělal průzkum literatury používané ve školách a přístupů, které jsou z ní patrné, musím říci, že ve mně vyvolává pochybnosti. Je zřejmé, že některé programy sexuální výchovy nejsou konstruktivní. Vlastně mají zcela opačný charakter. Z některých pasáží vyplývá, že autoři jsou přesvědčeni o tom, že dělají skvělou práci. Přitom až z příliš mnoha škol je patrné, že sexuální výchova selhává a nesplňuje očekávání Američanů, aby děti dostávaly to nejlepší.

V roce 1985 vedlo kurzy sexuální výchovy 70 % vysokoškolských odborníků. Ve srovnání s rokem 1976, kdy jich bylo 60 %, je to více. Když se však podíváme na sexuální život amerických studentů, můžeme se právem ptát, zda je vůbec vhodné provádět sexuální výchovu v takovém rozsahu. Statistiky, na jejichž základě můžeme hodnotit naše děti, chlapce a děvčata, co se týká sexuality, jsou přinejmenším otřesné:

- Více než polovina mladých Američanů měla již ve svých 17 letech sexuální styk.
- Více než milión dospívajících dívek ve Spojených státech každý rok otěhotní.
Z těch, co porodí, téměř polovina nemá ještě 18 let.

- Počet těhotenství mladistvých je vůbec nejvyšší. 25 procentní snížení porodnosti v letech 1970 - 1984 bylo způsobeno zdvojnásobením počtu potratů v tomto období. Dnes má každý rok více než 400 000 dospívajících dívek potrat.
- Porodnost u svobodných mladistvých v letech 1960 - 1980 vzrostla na 200 %.
- Lze z demografických (statistických) údajů vypočítat, že 40 % dnešních čtrnáctiletých děvčat do svých 19 let otěhotní.

Myslím, že tato čísla jsou nevyvratitelnou obžalobou účinnosti sexuální výchovy, která se snaží redukovat sexuální aktivitu a počet těhotenství mladistvých. Čísla rostou, i když se sexuální výchova stále rozšiřuje. Nemyslím si, že zrovna sexuální výchova zapříčinila nárůst sexuální aktivity mezi mladými lidmi. Je však jasné, že jí nezabránila, jak napsal profesor Larry Cuban: "Desetiletí po desetiletí (...) statistiky ukazují neefektivnost těchto kursů při redukování sexuální aktivity a těhotenství mladistvých (...). Arsenál zbraní, bojujících s těhotenstvím mladistvých a představovaný školními programy, připomíná tupé šípy. Tyto zbraně představují pouze iluzi snah."

P r o b l é m

Proč tolik kursů sexuální výchovy představuje pouze iluzi snah? Když člověk prochází literaturou a pročítá si materiály, které jsou ve školách k dispozici, často v nich nachází určitého, vše prostupujícího ducha, určitý postoj, a to takový: Studentům se nabízejí technické informace, fakta, varianty a následky příslušné volby. Ale nic víc. A to je ten problém.

Dovolte mi uvést několik příkladů. A dovolte mi také říci, že to nejsou ještě ty "nejkriklavější" z nejdiskutabilnějších a nejprovokativnějších, uváděných v některých kursech sexuální výchovy. Patří spíše k těm běžně používaných ve školách.

Školní osnovy pro jeden z nejrozsáhlejších školních systémů v naší zemi doporučují strategie, které by pomohly studentům dovědět se o vlastních postojích a jednání a nalézt nové způsoby, jak se vypořádat s "problémy". Studentům jsou předkládány tzv. "problémové situace" a jsou vyzýváni, aby "improvizovali dialog" a "předváděli jej" a pak diskutovali o tom, "jak se každý při těchto interakcích cítil". Např.:

Susan a Jim jsou manželé. On se opil a měl sexuální styk se svou sekretářkou. Dostal herpes, ale bojí se to říci Susan.

Co v takové situaci bude následovat?

Jak byste reagoval, kdybyste byl na místě Susan a dověděl se, co se stalo?

Tzv. "očekávaný výsledek" tohoto "předvádějícího" a "interakčního" cvičení je: umožnit studentům "rozpoznání sexuálně přenosných chorob, které ohrožují člověka".

Další lekce předkládá situace svobodné dívky, která otěhotněla. V různých fázích jejího života se doporučují různé postupy počínaje manželstvím, přes adopci až k potratu. Při popisu těchto situací mají učitelé klást následující otázky:

Které řešení se vám líbí nejvíce? Proč?

Které řešení se vám líbí nejméně? Proč?

Co byste dělal vy na jejím místě?

"Očekávaný výsledek" tohoto cvičení je "identifikovat alternativní postupy v případě nechtěného těhotenství". Nyní si můžeme domyslet, co se asi děje ve třídách při diskusi o těchto problémech. Někdo si vybere jednu variantu, další zvednou ruce a budou argumentovat pro něco jiného, další budou hodně mluvit, učitel vyslechne všechny názory a to bude to správné. Učitel bude dále mluvit, snad podotkne, že diskuse byla dobrá, že studenti by měli více hovořit o tom problému a že pokud budou mluvit o něčem jiném, i když nedospějí k určitému stanovisku, tak či onak jsou správně vychovávaní.

Nyní bych rád poukázal na skutečnost, že některá cvičení se zabývají velice složitými, citlivými, osobními, vážnými a často i nejněžnějšími situacemi v životě člověka. Pedagogická instrukce učitelům, jak přistupovat ke všem "citlivým a osobním problémům", zní, citují: "Tam, kde se vyskytnou výrazné názorové rozdíly v tom, které sexuální chování je správné nebo špatné, tam by se měla podporovat objektivní, informovaná a důstojná diskuse o obou stránkách těchto problémů". A to je vše, nic víc. Učební osnovy jsou plné námětů, jakým způsobem pomáhat studentům "zkoumat názory", "hodnotit postupy", "identifikovat alternativní varianty" a "prověřovat jejich hodnoty". Takový přístup znamená, že se studentům podávají některá fakta, definice, informace, "názory", ale to je všechno.

P o d i v n á v ý u k a

Co je na takové výuce špatného? Především je to velice podivné vyučování. Podivné v tom, že vlastně ničemu neučí. I když se mluví o velice důležité stránce lidského života, vědomě se nic morálně nerozlišuje. Je tomu vskutku tak. Výuka je postavena na tvrzení, že ve věci morálního rozlišování není rozhodnuto. Zdá se, že pojmy jako morálka, rozum, uvědomělá, zralá morálka, jsou ze sexuální výchovy tohoto druhu vytlačeny.

To, se dnes děje na školách, vypadá tak, jako bychom zvedali ruce nad hlavu a říkali našim mladým lidem: "Vzdáváme se. Vzdáváme se. Nebudeme vás učit, co je správné a co je špatné. Tady máte fakta, informace, vezměte si je i své pocity a názory a snažte se udělat to nejlepší rozhodnutí, jaké umíte. Buďte ale sami sebou. My vám nemůžeme říci nic víc." Je paradoxní, že právě v té oblasti života našich dětí, kde by nejvíce potřebovaly vedení dospělých a kde, jak jsem přesvědčen, to také nejvíce chtějí, se mladí lidé až příliš často setkávají s abdikací zodpovědné morální autority.

Nyní se ptám: Myslíte si, že sex je pro děti důležitá věc a může znamenat vážné následky? Ano či ne? Jestli ano, pak se nemůžeme k těmto problémům stavět neutrálně. Jestliže dospělí úmyslně zastávají hodnotově neutrální stanoviska, pak výsledek bude pravděpodobně opačný, jak tvrdí dvanáctina školáků: "Žádný nám neřekl, abychom tohle nedělali a porušování se přehlíží." Osnovy sexuální výchovy tím, že pouze předkládají názory a přehlížejí nedostatky, neplní to, co Američané chtějí, ani co si naše děti zaslouhují.

D u c h p o h o d l n o s t i

Nedá se říci, že by materiály používané ve většině našich škol nabádaly studenty k sexuálnímu stykům. Vlastně je nabádají, aby si nevolili sexuální styk a snaží se, aby se studentům takové rozhodnutí dělalo "pohodlné". A opravdu. Někdy máte z těchto příruček pocit, že dělat "pohodlná rozhodnutí podle něčích "názorů" patří k odpovědnému životu, že rozhodnutí nejsou ani dobrá ani špatná, jsou buď pohodlná nebo nepohodlná. Je to jako by "pohodlnost" sama se nyní stala naším morálním kompasem. Tyto materiály neříkají nic o jiných morálních standardech, normách správného nebo špatného, na jejichž základech by se mohli studenti rozhodnout, zda se vyhnout sexu, a které by jemu či jí poskytly vnitřní pohnutky ke zdrženlivosti.

Zdá se mi, že bude-li sexuální výchova pokračovat jako doposud, neměli bychom se divit, když ve snaze zastavit růst sexuálních styků mladistvých, těhotenství, potratů, svobodných rodičů, se děje opak. Jeden ze spoluautorů osnov sexuální výchovy nedávno řekl: "Jestliže úspěšnost sexuální výchovy měříte podle redukce výskytu těhotenství mladistvých, pak nevím, zda je úspěšná. Ovšem jako orientace a příprava k pohodlnému zakomponování sexuality do života studentů je sexuální výchova užitečná". Zde je ten aspekt "pohodlnosti". Ovšem američtí rodiče očekávají od školy více. Američané i gicky říkají, že chtějí od našich škol, aby poskytovaly studentům spolehlivé normy správného a špatného jednání, které by je provázely v jejich životě. Zkrátka řečeno, myslím si, že většina Američanů nechce to, co by snad mohlo být "pohodlné", nýbrž to, co je správné. Proč se tak bojíme říci, co to vlastně je?

V ý u k a o m o r á l n í c h h o d n o t á c h

Jsem přesvědčen, že Američané očekávají od kursů ~~sexuální výchovy~~ na školách, že dají jejich dětem ~~základní informace~~ týkající se biologie, fyziologie, tedy to, co se nazývá "fakta o životě". Američané však také očekávají, že tato fakta budou podávána v určitém morálním kontextu. V nedávném celostátním průzkumu 70 % dospělých uvedlo, že si myslí, že by programy o sexuální výchově měly učit morálními hodnotám, a zhruba stejné procento si myslí, že by tyto programy neměly studenty nabádat k sexuálním stykům. A věřte či nevěřte, zdravý rozum dospělých potvrzuje ti mladí lidé, kteří již absolvovali kursy sexuální výchovy. Podle nedávného průzkumu žáci sedmých a osmých tříd řekli, že prostě největší vliv na jejich rozhodování mít či nemít sexuální styk měl fakt, že "je to proti mým hodnotám mít sexuální styk, když jsem mladistvý". Výzkumní pracovníci z oblasti společenských věd sdělují, že pouhá faktická "znalost má jen malý vliv a že i trvalý nátlak je méně účinný" než to, co označují jako "studentovo vnitřní přesvědčení a hodnoty".

Jakým lepším způsobem by se tedy měla sexuální výchova provádět při formování přesvědčení a hodnot našich dětí? Mohlo by se to dít usměrňováním energie a pozornosti studentů na skutečné problémy, které musí člověk s odpovědností za sebe i své činy řešit. Ve škole a doma to znamená vysvětlovat a hájit morální normy sexuální oblasti a nabízet jasná morální stanoviska. Proč by se studentům ve školách nemělo říkat přesně totéž, co jim většina amerických rodičů říká doma, že by se děti neměly sexuálně stýkat? Nebudou pak naše děti lépe rozumět takovým sdělením a neuloží si je lépe do paměti, když jim totéž budeme říkat ve škole i doma? Proč se takto nevyučuje na více školách? Proč se o tom takto nemluví?

Z á k l a d n í d ů v o d y , p r o č s e t a k t o n e p o s t u p u j e

Zdá se, že existují běžné důvody, proč se ve školách takovým způsobem nepostupuje.

Především se říká, s poukazem na rozmanitost dnešní společnosti, že byste nemohli nikdy stanovit, které hodnoty vložit do osnov sexuální výchovy, a že byste rozhodně neměli indoktrinovat mladé lidi svým přesvědčením nebo čímkoliv jiným. Patrně je "pohodlnější", když se vlastní názor nahradí názorem druhých.

Takové zdůvodnění nemohu přijmout. Zdá se mi, že když jde o dobro našich dětí, pak existují určitá pravidla, která sdílejí prakticky všichni Američané. Např. nikdy jsem se nesetkal s rodiči, kteří by měli něco proti učitelovu sdělení studentům, že je pro ně lepší odložit sex až na pozdější dobu. Nebo že manželství je tím nejlepším místem pro sexuální život, pro děti a jejich růst. Můj dojem je takový, že naprostá většina rodičů by s povděkem uvítala pomoc při předávání těchto hodnot. A nemyslím si, že by tento postup považovali za indoktrinaci. Je to prostě eticky objektivní postup. Předkládání takových názorů člověkem, který mluví čestně a otevřeně, to není porušování práv studentů nebo nerespektování jejich rozdílnosti.

Za druhé. Někteří lidé říkají, že sexuální život mladistvých je dnes tak běžná věc, že bychom se prostě měli vyrovnat s touto skutečností a vzdát se jakýchkoliv starodávných morálních námitek a nechat si je pro sebe. Děti si budou stejně dělat, co budou chtít, bez ohledu na moralizování, takže raději bychom se měli snažit předejít těhotenství tím, že se přesvědčíme, zda používají antikoncepci. Jako člen jedné washingtonské parlamentní organizace jsem minulý měsíc řekl: "Všichni si přejeme, aby mladiství sexuálně nežili. Avšak Reagan a Bennett se zabývají skutečnými problémy světa a vidí, jak by mladí lidé rádi sexuálně žili a poznali, jaké to je."

Reagan a Bennett mluví o světě, jaký je. Chci říci, že bychom porušili všechny školní zásady, kdybychom prostě hodili ručník do ringu a řekli: "O.K. Vzdáváme se. Není to sice správné, ale my nemůžeme dělat, jak se zdá, nic, takže si s tím už víc nebudeme lámat hlavu." Takhle se tedy správný charakter rozhodně nevychová. Ano, sex láká, a to z mnoha oblastí naší kultury. Vytváří tlak. Tak se projevuje droga. Ovšem od školy se očekává, že bude nabízet lepší řešení. Pak můžeme akceptovat realitu, ale zároveň se budeme snažit ji formovat a zlepšovat. Kdyby škola nebyla lepší než televize, pak by měli rodiče nechat děti raději doma a nechat je dívat se na

televizi celé dny. Od školy se však očekává, že bude lepší. Rodiče, kteří se snaží dělat pro své děti to nejlepší, formovat jejich charakter, potřebují školu jako svého spojence. Nepotřebují dalšího či špatného oponenta, který bez připomínek pouze předkládá "názory". Nevláde se tak děje. Mý si však přeješ podpořit a posílit ty nejmladší. Jde asi o polovinu našich sedmnáctiletých.

Neexistuje žádný důvod pro přijímání takových snah, které při formování charakteru v oblasti sexuální výchovy selhávají. Existují i opačné, nadějnější snahy, jako např. program služeb pro mladistvé v Atlantské nemocnici. Průzkum mezi dívkami pod 16 let ukázal, že 9 z 10 se chtějí naučit, jak říci "ne". Dovolte, abych tuto skutečnost podtrhl. Tohle neříká ani Reagan ani Bennett, to říkají dívky, kterým ještě není 16 let. Další možnosti, jak je naučit říkat "ne", jsou v rukách dospělých, kteří mohou dětem podat důvody a poskytnout nezbytnou morální podporu a odvahu pokračovat v nastoupené cestě.

Třetí důvod pro vzdání se výchovy charakteru v oblasti sexuální výchovy odezněl při nedávné panelové diskusi vědeckých expertů. Z často citované zprávy o těhotenství mladistvých, kterou zpracovala Národní výzkumná rada akademie věd (the National Research Council of the National Academy of Science) vyplývá, že jen málo lidí by s ní nesouhlasilo. Sexuální aktivita mladistvých je úzce spjata s problémy sebepoznání. Zpráva uvádí, že "několik studií sociálních a psychologických faktorů spojených se sexuálním chováním adolescentů ukazuje, že sebepoznání (ne samolibost) je jádrem toho, co kdo je, čem může být a čím chce být. To je podstata sexuálního rozhodování mladistvého".

Dobrym počátečním bodem pro zahájení prací na jakémkoliv výchovném projektu určeném na pomoc našim dětem je pochopení, proč předčasný sexuální život brání člověku stát se tím, čím může být a čím chce být. Ovšem co se nestalo. Národní výzkumná rada změnila kurs a dnes hlásá: "V současné době víme velice málo o tom, jak efektivně bránit svobodným mladistvým v zahajování sexuálního života." Než by výzkumná rada vyvodila patřičné závěry ze svých studií o sebepoznání, přijímá raději nevyhnutelnost sexuální aktivity mladistvých a kladě důraz na "dostupnost a akceptovatelnost antikoncepčních metod těmi, kteří jsou sexuálně aktivní, a nabádá je, aby tyto metody skutečně používali jako nejjistější strategii při zabránění těhotenství".

V tomto směru mám k dispozici několik zajímavých zjištění. Neexistuje žádný důkaz o tom, že větší dostupnost antikoncepčních metod je tou nejjistější strategií při zabránění těhotenství, než-li prevencí proti sexuální aktivitě. Ani není pravda, že v současné době víme velice málo o efektivním bránění svobodným mladistvým při zahajování sexuálního života. Je pravda, že to, co o těchto záležitostech víme, není jednoduše měřitelné a kvantifikovatelné. Nicméně je nám opravdu známo, jakým způsobem rozvíjet charakterové vlastnosti a upevňovat správné hodnoty. To je nám známo již drahý čas, jak řekl fejetonista William Raspberry: "Děláte to vskutku staromodním způsobem. Řekněte jasně mladým lidem, že v životě existují jistí morální činitelé. Řekněte jim jasně ze své zkušenosti, že v životě existují pravidla a priority. To vše nejen že je možné, nýbrž je také ověřeno a prokázáno staletými zkušenostmi." Zdá se mi, že Národní výzkumná rada jedná v tomto směru extravagantně a jednostranně, když ve jménu vědy ignoruje takovou zkušenost a místo toho nabízí vysoce mechanické a byrokratické řešení - dostupnost antikoncepce na školách.

V ý z n a m s e x u á l n í i n t i m i t y

Národní výzkumná rada ukazuje takový pohled na sexuální život, který je pro naše děti nebezpečný. Vsugerovává dětem názory, že záležitosti ohledně sexuální aktivity buď jsou příjemné, "pohodlné", nebo vedou k těhotenství či k získání sexuálně přenosných chorob. Dále vsugerovává dětem představu, že sexuální intimita není nijak významná. Nabízí jim ještě další velice špatné názory a představy. To vše je lež. Každý dospělý člověk ví, že sex je neoddelitelně spojen s psychikou, duší (pokud se vám tento výraz nelíbí, tak s osobností v nejhlubších rovinách). Jen zřídka jde o neovládnutelný projev žláz, který propukne a pak skončí, a to nemá smysl. Sexuální intimita všechno mění, ovlivňuje pocity, postoje, vlastní představy o sobě, názory

na druhého. Sexuální aktivita se nikdy neodehrává mimo rámec toho, co do něj osoby, které jsou v této aktivitě spojeny, přináší či opomenou přinést. Týká se jejich citů, tužeb a často i vzájemně si odporujících úmyslů, které si s sebou přináší, ať chtějí či ne. Jinak řečeno, sexuální aktivita je ve své podstatě morální aktivitou.

Ve všech společnostech je tohle známo a všechny společnosti mají své problémy při regulování sexuální aktivity. Všechny společnosti regulují sexuální aktivitu, někdy moudře, někdy ne. Vědí, že sex je plný tajemné vášně, že se dotýká člověka v jeho nejhlubších rovinách bytí. Jak napsal John Donne, "lásky tajemství v duši rostou". Básníci, spisovatelé, filozofové, svatí a mnozí psychiatři vědí, že síla a krása sexu spočívá v té skutečnosti, která se liší od jiných skutečností, a kde si člověk nemůže dělat, co by chtěl. Nechci být neutrální, když tvrdím, že sex může patřit mezi největší hodnotové náplně kterékoli lidské činnosti. Nebylo by správné přikrášlovat, popírat či ignorovat tuto pravdu. Sexuální akt zasahuje hluboké prameny našeho chování. Je to závažná skutečnost. Složitě a hluboce působí na člověka. Máme-li v úmyslu se jím zabývat ve školách, pak bychom ho měli lépe znát a více si ho vážit. Jinak by se jím naše školy neměly zabývat.

I naše děti by to měly vědět a my bychom jim to měli takto říci. Ne jim říkat, aby realizovaly sex mimo tento rámec, že je to normální. To je úhybný manévr a lež. Je to přesně totéž, jako popírat význam sexu nebo nutit k mlčení dítě, ve kterém se probudil zájem o sex. Dětem neposloužíme ani popíráním jejich sexuality, ani tím, že budeme dělat ze sexu záležitost bez morálního významu.

Z á s a d y s e x u á l n í v ý c h o v y

V této souvislosti bych rád uvedl několik zásad, na něž by se měl brát zřetel při sexuální výchově dětí ve školách. Jde o zásady, o nichž si myslím, že by jimi měly být proniknuty školní osnovy a učebnice, a podle nich také hodnocena jejich náplň. Jsem přesvědčen, že tyto zásady respektuje většina amerických rodičů při sexuální výchově svých dětí.

- Především bychom měli vědět, že sexuální chování je záležitost charakteru a osobnosti a že k němu nemůžeme být hodnotově neutrální. Takový postoj děti mate a může je přivést k závěru, že si přejeme, aby se mu nevyhýbaly. Zejména kursy sexuální výchovy by měly děti vést k sexuální zdrženlivosti jako normě hodné následování.

- Za druhé by měly ty kursy při výchově ke zdrženlivosti zdůrazňovat, že sex není pouze fyzická či mechanická záležitost. Měli bychom dětem vysvětlit, že sex je vázán na nejhlubší stránky lidské osobnosti. Měli bychom říkat pravdu, měli bychom umět vystihnout skutečnost. Měli bychom umět vysvětlit, že v sexu jsou zahrnuty složité pocity a emoce. Některé z nich jsou povznášející a některé, dovolte mi to říci, mohou být člověkem degradovány na nižší úroveň, a to jeho vlastním horším já.

- Za třetí by kursy sexuální výchovy měly být orientovány výhradně na instituci rodiny. Hovoří-li se v nich o sexuální aktivitě, pak by se o ní mělo hovořit výhradně v kontextu instituce manželství. Měli bychom mluvit o věrnosti, odpovědnosti a zralosti úspěšného manželství jako vlastnostech, o které by měli studenti usilovat ze všech sil.

- Učitelé musí mluvit dívkám o připravenosti na mateřství. A nejen to, Nesmějí se bát používat slova jako "ženská cudnost" a "mravní čistota". Učitelé a tvůrci učebnic si musí být jisti tím, že kursy sexuální výchovy nepodkopávají hodnoty a přesvědčení, a povedou většinu děvčat k chápání sexuální zdrženlivosti jako dobré věci. Uvádějme dobré příklady a volme správná slova. Vyslovme se pochvalně o zdrženlivosti. Učitelé se nesmějí bát uvádět příklady dívek, které se leccos dověděly teprve na základě svých špatných zkušeností. Měli by citovat Leni Thompsonovou z Williamsovy vysoké školy v Alexandrii ve státě Virginia, která řekla: "Jsem z toho celá pryč, když vidím svou přítelkyni, jak své panenství odevzdává muži, se kterým se právě setkala. Později, když ji ten muž opustí, přichází ke mně a říká: Co bych za to dala, kdyby se to nestalo."

I chlapci potřebují slyšet takové příklady. V diskusi o těchto problémech by neměli učitelé zapomínat. Měli by chlapcům říci, co to znamená být otcem, co to znamená být připraven stát se otcem, jaká je to zodpovědnost. A měli by s nimi také hovořit o tom, jak připravenost a zodpovědnost by měly předcházet nebo provázet ty kroky, které by z nich mohly udělat otce.

- Za čtvrté by kursy sexuální výchovy měly mít v rodičích a ostatních dospělých lidech spojení. Rodiče by měli být zváni do tříd při sexuální výchově. Pokud ne, mělo by to v nich vyvolat polezření. Učitelé by měli rodiče informovat o náplni těchto kursů a měli by nabádat rodiče, aby s dětmi mluvili o sexu. Studie ukazují, že hlavními aktéry při sexuální výchově jsou rodiče; pak je menší pravděpodobnost, že se jejich děti budou sexem zabývat. Tohle by nemělo nikoho překvapovat, připomeneme-li si, že domov je dílnou charakteru a že v první řadě rodiče jsou učiteli svých dětí.

Mnozí rodiče připouštějí, že nedělají dost pro výuku svých dětí ohledně sexu. Avšak mlčící rodiče jsou horší, a to je ten rozdíl. Kursy sexuální výchovy mohou těmto rodičům připomenout jejich zodpovědnost. Kursy by také měly doporučovat individuální pohovory s kněžími, pastory, rabíny a těmi, kteří děti dobře znají, mají na ně čas a mohou jim dát potřebné rady. Kvalita této péče a čas, který jim věnují, znamená nejvíce při formování jejich charakteru.

- Konečně by škola, rodiče a společnost měli pozorně sledovat, kdo učí děti sexuální výchově. Neměli by zapomínat, že učitelé jsou pro mladé lidi modelem. A tak je velmi důležité, aby učitelé sexuální výchovy svými činy, názory a odpověďmi byli příkladem dobrého charakteru a musí být ochotni studenty sctelně oslovit, jak napsala Mary Warnocková z Oxfordu: "Nemůžete učit morálce bez vztahu k vlastní morálce. A bez vztahu k vlastní morálce nemůžete tvrdit, že některé věci jsou správné a jiné špatné."

Z á v ě r

To jsou některé zásady a byl bych rád, kdybyste je vzali na zřetel v souvislosti s kursy sexuální výchovy. Pravda je ovšem taková, že to, co se o těchto problémech myslím já, není tak důležité jako to, co si myslíte vy. K němu nepatří žádné školy. Školy patří vám a součástí vaší práce je pomáhat formovat ducha školy. Raději vás žádám, uvažujete-li o duchu, který vládne ve škole, pře vďte se, zda škola učí děti pravdě. Nejjednodušší způsob, jak poznat pravdu, je dát na zdravý rozum. Dovolte mi, abych důrazně apeloval na váš zdravý rozum. Nedejte se zastrážit sexuology, tzv. sexuálními experty a odborníky. Výchova charakteru je ve většině případů záležitostí zdravého rozumu. Jestli budou kursy sexuální výchovy připraveny tak, aby byly pravdivé a zabývaly se realitou v celé své složitosti, včetně obtížných situací, podmínek a okolností, pak by měly být v našich školách vítány. Nejsou-li kursy sexuální výchovy připraveny tak, aby sdělovaly pravdu, a místo toho zjednodušují, překrucují nebo vypouštějí určité aspekty skutečností v této tak velice důležité oblasti lidského života, pak by toho měly nechat. Jestliže kursy sexuální výchovy nepomáhají výchově správného charakteru, postarejme se, aby na naše děti nepůsobily.

Z Á P A S O S E X U Á L N Í V Ý C H O V U V R A K O U S K U

V posledních letech se rozhořely prudké diskuse o "sexuálním kufru" - souboru pomůcek pro sexuální výchovu na školách. Především katolická církev důrazně kritizovala materialistická východiska této výchovy. Proti konkrétním prvkům - techniky známení, překonávání studu vůči tělu druhého pohlaví záměrnými dotyky, různé způsoby souložení, antikoncepce apod. - se ozvaly masové protesty, některé tak vášnivé, že odmítaly vůbec jakékoli poučení ve škole. Rakouští biskupové se postavili proti němu v jeho plánované podobě jakožto "experimentální výuce k sexualitě". Odvolali se na koncilové zásady sexuální výchovy a apelovali na státní činitele, aby respektovali důstojnost a svědomí mladých lidí.

Tomuto naléhání ustoupila současná vládní moc, ovlivněná socialistickým a liberálistickým odporem vůči církvi, aspoň částečně. Upravený materiál pro školní sexuální výchovu je už k dispozici. Na tuto situaci reagovali biskupové K. Küng a H. Krätzel. Odpovědní v rako-uské církvi za obory rodina a školství, společným prohlášením:

"V souvislosti s často úpornými diskusemi, které doprovázely od počátku vznikání této nové vyučovací pomůcky, vyjadřovali jsme my biskupové - a s námi velký počet věřících - své znepokojení. Navzdory zřetelným zlepšením, kterých bylo dosaženo, trvájí naše závažné výhrady vůči některým částem 'kufru', a to proto, že v něm stále ještě zůstávají určité základní postoje, výklady a návody.

Přiměřená sexuální výchova má pro zdravý vývoj osobnosti a pro blaho společnosti velký význam. Na to poukázala s důrazem už koncilní Deklarace o křesťanské výchově v článku 1.

Před několika lety upozornila římská Kongregace pro učení víry v prohlášení o otázkách sexuální etiky, že rodiče a vychovatelé mají povinnost "vést své děti a žáky celostní výchovou k odpovídající duševní, citové a mravní zralosti". V tomto dokumentu se také poukazuje na to, že poučování o této oblasti se má dít 's moudrostí a způsobem odpovídajícím věku'. Žádoucí jsou nejen rady, ale také dobrý příklad vlastního života a modlitba.

My biskupové bychom chtěli povzbudit rodiče, aby si uvědomovali svou velkou odpovědnost. Mají vést své děti k vážnosti a úctě vůči lidskému tělu a jeho silám. Přitom je na místě velká schopnost vcítění, ale také nebojácná snaha překonat jakousi 'neschopnost jazyka', která bývá někdy velká a je na překážku.

Dnes je více než kdy jindy důležité vést správným způsobem ke ctnosti čistoty. Přitom je třeba mít před očima poučení Svatého otce: 'Čistota viděná křesťansky naprosto neznamená potlačení lidské pohlavnosti nebo pohrdání jí; je to spíše duševní síla, která chrání před nebezpečí egoismu a agresivity.' Kolik hořkých zklamání a utrpení je následkem toho, že není poznána a uznána cena této ctnosti a cesta k správnému postoji.

Rodiče musejí dostát své odpovědnosti také ve školách, které navštěvují jejich děti. Podle zákonných ustanovení smí probíhat sexuální výchova jen ve spojení s rodiči. Učitelé jsou povinni informovat rodiče o plánované výuce včas a také v jednotlivostech. Musejí brát ohled na odůvodněné námítky.

Chceme všechny vybídnout, aby se prokázali jako dospělí křesťané, kteří k dosažení dobrých cílů především pozitivně spolupracují a neváhají ozvat se energicky, když to vyžaduje láska k bližním.

Mechceme konečně opomenout říci povzbuzující slovo také křesťanským učitelům a vychovatelům. Všichni, kteří k tomu mají předpoklady a příležitost, měli by se po osvojení přiměřeného vzdělání ujímat sexuální výchovy, správně orientované podle kritérií, která vyplývají z Božího stvořitelského plánu, a neměli by se nechat odradit obtížemi. Tak se dá udělat mnoha dobrého a zabránit mnoha škodám.

Výsledek sexuální výchovy respektující řád stvoření je podle slov Jana Pavla II. 'vnitřní harmonie osoby a schopnost velkodušně a nesobecky milovat ve svobodě ducha a s živější citlivostí pro hodnotu božských a nadpřirozených dober.'

Wiener Kirchenzeitung 8.10.1989

H L A S C Í R K V E O S E X U Á L N Í V Ý C H O V Ě

"S využitím pokroku v psychologii, pedagogice a didaktice se má dětem a mladým lidem pomáhat, aby své tělesné, mravní i rozumové schopnosti harmonicky rozvíjeli, aby si postupně osvojili hlubší smysl pro odpovědnost za svůj život, který mají neustálým úsilím zušlechťovat, a za pravou svobodu, které se mají držet, při velkodušném a vytrvalém překonávání překážek. S postupujícím věkem mají dostávat i pozitivní a rozumnou sexuální výchovu." (Druhý vatikánský koncil, Deklarace o křesťanské výchově, čl. 1)

"Mladí lidé mají být vhodně a včas poučeni, především v rodině, o důstojnosti, úloze a uskutečňování manželské lásky, aby nabyli úcty k čistotě a mohli v příhodném věku přejít od počestného zasnoubení k snatku."

(Druhý vatikánský koncil, Konstituce o církvi v dnešním světě, čl.49)